

U s n e s e n í

Městský soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Daniely Benešové a soudců Mgr. Richarda Tomana a JUDr. Čestmíra Slaného ve věci žalobce: **JUDr. O [redacted] K [redacted]** nar. [redacted] bytem [redacted] zastoupený Mgr. Petrem Adámkem, advokátem se sídlem Praha 1, Lazarská 1719/5, proti žalované: **Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Praha 2, Vyšehradská 16, o náhradu škody, k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. března 2014, č.j. 19C 6/2012 - 103,

t a k t o :

Rozsudek soudu I. stupně se ve výrocích II. a III. **z r u š u j e** a v tomto rozsahu se věc vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í

Soud I. stupně uložil shora označeným rozsudkem žalované povinnost zaplatit žalobci 71.680,- Kč ve lhůtě 15 dnů od jeho právní moci (výrok I.), ohledně požadavku na zaplacení částky 813.320,- Kč žalobu zamítl (výrok II.) a žalované uložil povinnost zaplatit žalobci náklady řízení ve výši 41.430,40 Kč je (výrok III.). Takto rozhodl o žalobě, kterou se žalobce domáhal po žalované původně jednak náhrady skutečné škody ve výši 586.791,50 Kč a dále zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 1.000.000,- Kč. Tvrdil, že dne 14.1.2002 mu bylo sděleno obvinění z trestného činu poškozování věřitele, k dalšímu zahájení trestního stíhání došlo dne 26.2.2003 pro týž trestný čin, dne 28.12.2005 byla podána obžaloba, které byl rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 8.12.2008 zproštěn podle § 226 písm. b) trestního řádu. K odvolání státního zástupce Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 30.3.2010 rozsudek Městského soudu v Praze ve vztahu k němu částečně zrušil a přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc znovu projednal a rozhodl. Tento soud jej pak rozsudkem ze dne 12.10.2010 uznal vinným pro pomoc k pokusu trestného činu poškozování věřitele podle § 10 odst. 1 písm. c) a § 8 odst. 1 trestního zákona k § 256 odst. 1 písm. a) a c) odst. 4 trestního zákona. K jeho odvolání Vrchní soud v Praze rozsudkem z 25.5.2011 rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a mimo jiné jej podle § 226 písm. b) trestního řádu zcela zprostil obžaloby; téhož dne nabyl tento rozsudek právní moci. Dne 21.11.2011 se obrátil na žalovanou s žádostí o náhradu škody a poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu, přičemž původně požadoval zaplacení nákladů za právní zastoupení ve výši 586.791,50 Kč a nemajetkovou újmu ve výši 1.000.000,- Kč. Argumentoval tím, že trestní řízení trvalo více než 9 let, výrazně zasáhlo do jeho osobnostní sféry, mělo nepříznivý vliv na jeho pověst, dosavadní způsob života i na rodinné vztahy. Případ byl výrazně medializován, čímž utrpělo jeho jméno, pověst i soukromý život a kromě toho mu byla jako advokátovi pozastavena Českou advokátní komorou činnost v období od 11.6.2002 do 5.4.2004. Pozastavení činnosti advokacie mělo potom vliv i na jeho výdělečnou činnost a jeho následné uplatnění. Poté, co

byly jeho nároky žalovanou částečně uspokojeny, nepožadoval již náhradu skutečné škody v podobě náhrady za vynaložené náklady na právní zastoupení a z titulu nemajetkové újmy požadoval již jen částku 885.000,- Kč, neboť žalovaná nemajetkovou újmu částečně odškodnila zaplacením částky 115.000,- Kč.

Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby. Připustila, že na trestní stíhání žalobce je třeba pohlížet jako na nezákonné ve smyslu § 8 zákona č. 98/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zákona č. 160/2006 Sb. (dále jen „zákon“). Poukázala na specifika daného trestního řízení a na jeho složitost, přičemž při výpočtu odškodnění za nemajetkovou újmu vycházela z částky 20.000,- Kč za první 2 roky trestního řízení a za každý následující rok z částky 10.000,- Kč, což při délce trestního řízení 9 let a 4 měsíce představuje částku 115.000,- Kč, která byla žalobci zaplacená.

Soud I. stupně nejprve žalobci uložil, aby svůj nárok rozdělil na nárok požadovaný před účinností zákona č. 160/2006 Sb. a na nárok po účinnosti tohoto zákona, přičemž žalobce sdělil, že za dobu do 26.4.2006 požaduje 435.000,- Kč a za dobu od 27.4.2006 částku 450.000,- Kč s tím, že z částky zaplacené žalovanou započítává na prvé období částku 65.000,- Kč a na druhé období částku 50.000,- Kč. Soud I. stupně však uplatněný nárok posuzoval (jako celek) podle § 31a zákona s ohledem na závěry „rozhodnutí“ Ústavního soudu sp.zn. II. ÚS 1191/08 a na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3.4.2013, č.j. Ncp 2999/2012 - 166. Vyšel z nesporných tvrzení účastníků, že žalobce uplatnil u žalované svůj nárok dne 22.11.2011, že došlo k vydání nezákonného rozhodnutí jako odpovědnostního titulu, že trestní řízení trvalo od 14.1.2002 do 25.5.2011 a že žalovaná zaplatila žalobci z titulu náhrady nemajetkové újmy 115.000,- Kč.

Nalézací soud provedl důkaz obsahem spisu Městského soudu v Praze sp.zn. [REDAKCE] rozhodnutím představenstva České advokátní komory ze dne 11.6.2002, vyslechl celkem 7 svědků a dospěl k následujícím skutkovým zjištěním. Trestní stíhání žalobce bylo zahájeno dne 14.1.2002 a poté dne 26.2.2003, řízení probíhalo ve vztahu k pěti obžalovaným po dobu 9 let a 4 měsíců, v rámci tohoto řízení proběhlo celkem 47 hlavních líčení a jedno veřejné zasedání, věc byla projednávána opakovaně ve dvou stupních soudní soustavy, žalobce nebyl stíhán vazebně, trestní řízení však bylo značně medializováno a intenzivně zasáhlo do osobnostního, rodinného i profesního života žalobce. Žalobce pocházel z malého města, kde je situace vnímána odlišně od velkých měst, žalobce měl v té době manželku na mateřské dovolené a malé dítě, rodina byla na něm ekonomicky zcela závislá a i ostatní blízcí příbuzní situaci velmi těžce nesli. Markantně se trestní stíhání projevilo v jeho ekonomické sféře, po dobu téměř dvou let nemohl vykonávat advokátní činnost, a když se snažil do advokacie vrátit, šlo to velmi složitě, jeho samostatná praxe zkrachovala a v roce 2007 se musel nechat zaměstnat v jiné advokátní kanceláři. Uvedené okolnosti si proto zasluhují přiznání finančního zadostiučinění podle § 31 a ve spojení s § 8 zákona, což uznala i sama žalovaná, která žalobci vyplatila 115.000,- Kč. Dospěl k závěru, že s ohledem na zjištěné okolnosti případu má být žalobce odškodněn částkou 20.000,- Kč za každý rok trvání trestního řízení, což při jeho délce 9 let a 4 měsíce představuje celkem 186.680,- Kč. Jelikož žalovaná žalobci z tohoto titulu vyplatila 115.000,- Kč, doplatit zbývá 71.680,- Kč, kterou žalobci výrokem I. přiznal. Pro přiznání dalšího odškodnění ve výši 813.320,- Kč podmínky neshledal a v tomto rozsahu žalobu výrokem II. zamítl. Nákladový výrok III. odůvodnil ustanovením § 142 odst. 3 o.s.ř., přičemž při jejich výpočtu vycházel z částky přiznané žalobci výrokem I.

Proti tomuto rozsudku (proti výroku II.) podal žalobce včasné odvolání. Vytkl soudu, že nesprávně posoudil výši přiznaného finančního odškodnění, neboť dostatečně nepřihlédl k tomu, že byl stíhán pro závažný trestný čin, při čemž byl ohrožen trestní sazbou odnětí svobody v trvání až 8 let, tento zásah musel snášet po dobu 9 let a 4 měsíce, že byl obžaloby zproštěn podle § 226 písm. b) trestního řádu, protože předmětný skutek nebyl trestným činem a že zásah do jeho osobnostní sféry byl mimořádně intenzivní, což potvrdili i vyslyšení svědci. Namítal dále, že nalézací soud vycházel z modelu odškodnění, který zvolila sama žalovaná jen s tím rozdílem, že mu přiznal odškodnění ve výši 20.000,- Kč za celé trvání trestního řízení, avšak takový postup judikatura vylučuje (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.8.2012 sp.zn. 30Cdo 2256/2011). Navrhl proto, aby byl rozsudek ve výroku II. změněn tak, že žalované bude uloženo zaplatit mu 813.320,- Kč a náklady řízení, vše ve lhůtě 15 dnů od jeho právní moci.

Žalovaná navrhla, aby byl rozsudek jako věcně správný potvrzen.

Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaného odvolání rozsudek soudu I. stupně podle § 212 a § 212 a odst. 1, 5 o.s.ř. a poté, co původně nařízené odvolací jednání odvolal (§ 214 odst. 2 písm. d/o.s.ř.), dospěl k závěru, že odvolání je důvodné, avšak nejsou dosud podmínky pro konečné rozhodnutí ve věci.

Odvolací soud sice souhlasí s tím, že soud I. stupně posoudil uplatněný nárok (jako celek) podle § 31a zákona bez ohledu na to, že toto ustanovení bylo do tohoto zákona vloženo až zákonem č. 160/2006 Sb., který nabyl účinnosti 27.4.2006 (v tomto ohledu odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 14.4.2009 sp.zn. II. ÚS 1191/08, ke kterému se Ústavní soud naposledy přihlásil v nálezu ze dne 22. ledna 2014 sp.zn. IV. ÚS 1302/13), nemůže však přisvědčit úvaze, kterou soud prvního stupně použil k určení výše nemajetkové újmy za nezákonné trestní stíhání žalobce. Nalézací soud tuto újmu vypočetl tak, že vynásobil dobu trvání trestního řízení částkou 20.000,- Kč za 1 rok, přičemž dospěl k částce 186.680,- Kč (obdobnou metodiku použila i žalovaná, jen s tím rozdílem, že odškodnění ve výši 20.000,- Kč poskytla za první 2 roky trestního řízení a poté ve výši 10.000,- Kč za každý rok jeho trvání).

Podle § 31a odst. 1 zákona bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.

Podle § 31a odst. 2 zákona zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédnou k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo.

Žalobou uplatněný nárok se však od nároku na zadostiučinění způsobené nepřiměřenou délkou řízení nebo vazbou v trestním řízení, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, u nichž je zobecněný přístup možný, liší tím, že tu není žádný jednotlivý prvek, podle kterého by bylo možné nemajetkovou újmu vypočítat. Jediným jednotlivým prvkem je v takovémto případě požadavek, aby soudem přiznané zadostiučinění odpovídalo výši přiznaného zadostiučinění v případech, které se v podstatných znacích (poměřovaných zejména s ohledem na dále uvedená kritéria) shodují. Výše přiznaného zadostiučinění by se tedy neměla bez zjevných a podstatných skutkových odlišností

konkrétního případu podstatně odlišovat od zadostiučinění přiznaného v případě skutkově obdobném a výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které skončilo zastavením nebo zproštěním obžaloby, nelze odvíjet od základní částky odškodnění za 1 rok trvání řízení, ve kterém bylo porušeno právo na projednání věci v přiměřené lhůtě (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. srpna 2012 sp.zn. 30Cdo 2256/2011). Judikatura zároveň dovodila (viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.6.2012 sp.zn. 30Cdo 2813/2011), že kritérii, která pravidelně mohou indikovat rozsah způsobené nemajetkové újmy, jsou v případech zahájení trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, jednak povaha trestní věci, délka trestního řízení a následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby. Povahou trestní věci se rozumí zejména závažnost trestného činu kladeného osobě poškozené za vinu, neboť ta zpravidla přímo úměrně zvyšuje intenzitu, s jakou osoba poškozená konkrétní trestní řízení proti ní vedené negativně vnímá. To souvisí i s hrozbou trestního postihu a případného společenského odsouzení. Délka trestního řízení vyjadřuje, po jakou dobu zásah do osobnostních složek jednotlivce trval. Zásadně lze vyjít z toho, že trvání trestního stíhání může způsobovat kontinuální nárůst újmy projevující se v osobnosti člověka; délka trestního stíhání však na druhou stranu, zejména v případě uvádajícího zájmu společenského prostředí o daný případ, nemusí mít nutně za následek narůstající dotčení integrity poškozeného a mohlo by být v takových poměrech uvažováno o poklesu intenzity újmy v průběhu plynutí času. Toto kritérium je však třeba porovnávat s ostatními a nečinít z něj mechanicky určující hledisko. Následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby umožňuje zohlednění individuálních následků trestního stíhání v osobnostní sféře poškozené osoby, jež mohou být umocněny či zmírněny v důsledku objektivních skutečností daného případu v souvislosti s ostatními kritérii. Negativní dopady zahájeného trestního stíhání do osobnosti člověka - morální narušení osobnosti poškozeného v době trestního stíhání a narušení jeho profesní, soukromé, rodinné, popřípadě i jiné sféry života - mohou být zvýrazněny či naopak potlačeny podle intenzity naplnění kritérii ostatních. Je proto potřeba, aby v každém jednotlivém řízení byly tyto okolnosti zjišťovány. Zároveň je třeba přihlížet k tomu, za jakých okolností k nemajetkové újmě došlo. Těmito okolnostmi budou zejména okolnosti vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, projevující se například ve zjištění, že trestní stíhání bylo proti poškozenému zahájeno zjevně bezdůvodně nebo dokonce s cílem jej poškodit. Budou jimi ale také okolnosti zahájení trestního stíhání předcházející, popřípadě trestní stíhání poškozeného provázející, vedoucí k závěru o podílu poškozeného na tom, že proti němu bylo trestní stíhání zahájeno, popřípadě že proti němu bylo ve vedení trestního stíhání pokračováno, aniž by bylo lze uzavřít, že si trestní stíhání zavinil sám. V této souvislosti je nutno rovněž zohlednit důvody, pro které k zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby došlo. Z toho vyplývá, že hledisko způsobené nemajetkové újmy je zpravidla nejintenzivněji naplněno tehdy, jestliže je vydán zprošťující rozsudek pro důvody uvedené v § 226 odst. 1 písm. a) a b) trestního řádu (tedy že nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž je obžalovaný stíhán, nebo že v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem). Soud I. stupně sice poměrně podrobně zjistil, jakým způsobem nezákonné trestní stíhání zasáhlo osobnostní sféru žalobce, nicméně důsledněji a podrobněji (ve shora vyloženém smyslu) nezohledňoval povahu trestního řízení, popřípadě jeho délku, nebral v úvahu, jakým způsobem v té které fázi trestního řízení mohlo na žalobce negativně působit a jeho mechanický výpočet odškodnění shora vyloženým kritériím nejenže neodpovídá, ale je i v rozporu s citovanou judikaturou.

Protože rozsudek soudu I. stupně je v napadeném zamítavém výroku nepřezkoumatelný, odvolací soud jej v tomto rozsahu zrušil podle § 219a odst. 1 písm. b) o.s.ř. a věc vrátil soudu I. stupně podle § 221 odst. 1 písm. a) o.s.ř. k dalšímu řízení. V něm

bude tento soud podrobně zkoumat všechna popsaná relevantní kritéria pro určení výše zadostiučinění a jeho konečná úvaha o výši odškodnění musí být rovněž poměřena s výší přiznaného zadostiučinění v jiných obdobných případech.

Proti tomuto usnesení **je přípustné** dovolání, které se podává do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu I. stupně, a to za podmínek § 237 o.s.ř.

V Praze dne 30. července 2014

JUDr. Daniela B e n e š o v á, v.r.
předsedkyně senátu

*Za správnost vyhotovení:
Kateřina Dvořáčková*